

«КІНЕЦЬ ІСТОРІЇ» В ФІЛОСОФІЇ Ф. ФУКУЯМИ

Ганза Катерина Андріївна

студентка I курсу факультету права та економіки

Науковий керівник: Крижановська Тетяна Олександрівна

кандидат філософських наук,

доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Повномасштабне вторгнення в Україну стало поворотною точкою в світовій історії, оскільки від результату війни в Україні залежить подальша історія всього світу. Протягом багатьох століть наша країна піддавалася війнам, окупаціям і геноциду. Наразі боротьба за український мир продовжується і цілком можливо, що ми можемо стати свідками «кінця історії» і настання періоду «вічного миру» для України, нового рівня її розвитку. Наразі це запитання стоїть доволі гостро, тому що наша держава стоїть на піку своєї історії і саме зараз вирішується доля України, нашого народу та всього світу. Втім, на мою думку, піку українська історія почала досягати ще з часів вибуху на Чорнобильській АЕС 26 квітня 1986 року – найстрашнішого цивільного ядерного інциденту у світі як однієї з причин розпаду Радянського Союзу і шляху України до незалежності.

«Кінець історії та остання людина» є першою книгою американського філософа Френсіса Фукуями, опублікованою в журналі *The National Interest* влітку 1989 року. У цій книзі філософ стверджує, що поширення ліберальної демократії у світі знаменує собою кінець соціокультурної еволюції людства. Але кінець історії не означає кінець всього живого – кінець історії в поданні Фукуями означає завершення війн, тероризму, революцій та вічних ідеологічних протистоянь, а разом з цим кінець мистецтва та філософії. Це філософське припущення про те, що людська історія в певний момент сповільниться, досягне певної точки ідеалу і стане одноманітною. Кінець історії пов'язаний зі зникненням протиріч, що штовхали історію вперед, бо в ній не було жодного дня без війн [4, с. 478]. Сучасні глобальні проблеми несуть низку загроз для людського існування: екологічні та техногенні катастрофи, війни та ядерні загрози, революції та тероризм. Все це руйнує бачення майбутнього, деформує системи цінностей і, не зважаючи на перемогу над комунізмом і фашизмом, розвиток подій у світі не відповідає оптимістичному сценарію «кінця історії».

Перша частина книги розповідає про дослідження результату воєн, геноциду та тоталітаризму, що характерні для ХХ століття. Події, що спіткали людство, не лише підірвали віру в науковий прогрес, що мав би бути лише на користь суспільства, але в будь-яке уявлення про світле майбутнє нашої планети в цілому. Фукуяма прямо вказує на те, що не є автором концепції кінця історії, а лише продовжує ідею Георга Гегеля. Тим не менш, Фукуяма не є таким песимістичним, натомість він порівнює кризу авторитаризму з дедалі впевненішою ходою ліберальної демократії:

«Людство наближається до кінця тисячоліття, і кризи-близнюки авторитаризму і соціалістичного централізованого планування залишили на рингу змагання потенційно універсальних ідеологій одного учасника: ліберальну демократію – вчення про особисту свободу і суверенітет народу» [1].

Важливим аспектом аналізу історичної динаміки є джерело появи нового змісту історії, її сенсу та спрямованості історичного процесу. В історії філософії на питання про те, що є джерелом змін у суспільстві, можна було дати лише дві відповіді:

1) надісторична сила (Бог, Світова воля), яка в процесі діалогу з людиною переходить від справжнього, нереального, гріховного світу до істинного, до ідеального, максимально справедливого;

2) у процесі своєї діяльності на землі людина сама намагається реалізувати власні інтереси, взаємодіючи з природою та суспільством.

Відтак, якщо історія є продуктом діяльності надсили, то і сенс їй надає ця сила, тому людині в такому разі потрібно лише пізнати її задум і рухатися у напрямку, заданому людству від початку. Якщо ж історичний процес залежить від людини, то і сенс йому приписує сама людина [3, с. 16].

Під «історією людства» зазвичай мається на увазі існування людини як біологічного виду і статус, якого вона набула в процесі свого тривалого культурного розвитку. У ХХ столітті ідея суспільно-історичного прогресу була переглянута, і в результаті переоцінки досягнень західної технологічної цивілізації перед обличчям постійно зростаючих глобальних проблем ідея кінця історії набула дещо негативного відтінку, тому кінець історії розуміється як завершення історичного процесу через самознищення людства, або «смерть людства», або ж це «смерть людини» як творчої істоти.

Таким чином, питання збереження людини є надзвичайно важливим у сучасному світі. На кону стоїть питання збереження людини як культурної істоти, а також як біологічної істоти взагалі.

Але на мою думку кінець історії неможливий. Безконфліктне суспільство – це таке суспільство, в якому припиниться рух, це – світ, в якому немає мистецтва та науки, світ, в якому людині буде відмовлено в створенні чогось принципово нового. Історія не може зупинитися,

а ідеологічні конфлікти ніколи не зникнуть, бо людина є істотою творчою, яка прагне створювати нове задля визнання. На думку Фукуями, окрім прагнення до свободи, іншою рушійною силою історії є прагнення до визнання. Бажання бути визнаним іншими людьми спочатку допомогло людині подолати свою просту тваринну природу та дозволило їй ризикувати життям у битві. Протириччя, породжені боротьбою за визнання, може вирішити лише держава, заснована на загальному і взаємному визнанні усіх громадян [2].

Конфлікти між людьми будуть завжди, якщо людина залишиться людиною в тому розумінні, в якому ми називаємо її зараз, тому що кінець історії – це ідеальне суспільство, але навіть «ідеал» є для кожного різним. Навіть цей «ідеальний» світ може бути дискомфортним для конкретного індивіда і тоді він реалізує «власний проєкт» задля того, щоб покращити своє життя і таким чином змусить історію рухатися уперед. Кожний мислитель, який висував свою концепцію кінця історії обґрунтовував власне бачення найоптимальнішої моделі організації життєдіяльності суспільства.

Розвивається і наука – ядерна, космічна, інформаційна, біотехнологічна революція і вони найвиразніше змінюють людське життя. Сучасна людина має набагато більше, ніж могли собі уявити ще декілька минулих поколінь. Наука розвивається із шаленою швидкістю і навіть з початку XXI століття було зроблено чимало відкриттів, винаходів, висунуто наукових теорій, сталося чимало війн, революцій та терактів.

Історія в концепції Френсіса Фукуями закінчується разом з закінченням «холодної війни», яка надавала головного імпульсу розвитку цивілізації. Однак теракт 11 вересня 2001 року башт-близнюків в Нью-Йорку змушує філософа переосмислити основні положення свого припущення. Війни ніколи не закінчувалися, світ змінюється, а війна є головним двигуном еволюції [1. с. 432].

«Кінець історії» неможливий ще й тому, що людина не є головною на Землі – головною є сама природа. Стихійні лиха так само створюють історію: сильні землетруси, цунамі, урагани і шторми знищують міста і руйнують людські технології, створюючи ще більш масштабні катастрофи. Прикладом такого є радіаційна аварія на станції Фукушіма, що виникла внаслідок найдужчого за час спостереження землетрусу в Японії, і яка є найтяжчою ядерною аварією XXI століття.

Отже, «Кінець історії» в філософії Фукуями – це кінець протистоянь, мистецтва та науки, смерть людини як істоти творчої і розумної, що, на мою думку, є неможливим. «Кінець історії» може настати лише разом з кінцем людства.

Література:

1. Francis Fukuyama. The end of History and the last Man / The National Interest. 1992. 464 p.
2. Fukuyama F. Second Thoughts: The Last Man in a Bottle / The National Interest. 1999. 18 p.
3. Панафідіна О. П. Концепція кінця історії і проблема альтернативності історичного процесу : дис.. кан. філ.. наук : 09.00.03 / Криво-різький педагогічний державний ун-т. Кривий Ріг. 2009. 199 с.
4. Ковалів. Ю. І. Кінець історії / Літературознавча енциклопедія. Київ, 2007. 609 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-388-3-4>

«КОРЕЙСЬКА ХВИЛЯ» ЯК КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН СУЧАСНОСТІ

Дарюга Едуард Васильович

аспірант кафедри філософії

Полтавський національний педагогічний університет

імені В. Г. Короленка

м. Полтава, Україна

В наш час молодь зі всього світу перебуває в захопленні масовою популярною культурою Південної Кореї. Цей процес поширення корейської культури у світі стали називати «корейською течією», або «корейською хвилею», яка стала своєрідним «корейським культурним бумом». Розповсюдження «корейської хвилі» порівнюють із вірусним захворюванням, що поширилося спочатку на всю Східну, а згодом на Південно-Східну Азію, і в кінцевому результаті заповонило весь світ.

Варто зазначити, що поширення «корейської хвилі» почалося зі звичайного прослуховування південнокорейської музики К-рор та перегляду південнокорейських дорам (телесеріалів та фільмів). Вже до 2000 року «корейська хвиля» поширилася майже по всій Східній та Південно-Східній Азії й перебувала в самому розпалі свого поширення [5]. «Корейська хвиля» вплинула на мешканців таких країн як Японія, Тайвань, Таїланд, В'єтнам і Малайзія, які стали масово приїжджати до Сеулу на культурний шопінг та в цілях туризму. Все це призвело до того, що велика кількість молоді із сусідніх країн розпочала заповоняти південнокорейські крамниці у пошуках сувенірів та модних речей, що